

*„Lietuvos sveikata“, 2006 balandžio 6–12 d., Nr. 14 (647),
Medicinos, sveikatos ir socialinės politikos savaitraštis
<http://www.lsveikata.lt>*

Vaidotas Rastenis
(vaidotas@lsveikata.lt)

DVIRATININKO IŠPAŽINTIS

Italijos RAI2 televizijoje nenorėjęs prisistatyti profesionalus dviratininkas pasakojo: „Mažiausiai 90 proc. profesionalių dviratininkų vartoja dopingą. Aš mačiau sportininkus, kurie kiekvieną vakarą prieš vakarienę turėdavo susileisti vaistų, kad galėtų pasiekti lenktynių finišą. Aš pats vartojau dopingą, nes buvau atsidūręs būsenoje, kai atrodė, kad nebegaliu tęsti lenktynių. Aš mačiau žmones, kurie dėl dopingo vartojimo blogai jautėsi naktimis, sunkiai kvėpavo, turėjo širdies problemų. 1993 metais mirė 5 dviratininkai. Labai keista, kad nuo infarkto miršta 23 ar 30 metų sportininkas”.

Taip pat dviratininkas teigė, kad dopingo kainos pastaruoju metu šoktelėjo, nes prekeiviai bijo būti sugauti. Populiariausių preparatų kaina yra 7-12 tūkstančių eurų.

Interviu pabaigoje sportininkas režė iš peties: „Po kiekvienų lenktynių pirmi trys ir 2-3 iš likusių eina į dopingo kontrolę. Bet ten viskas būna sutarta iš anksto. Aš buvau vartojęs dopingo ir buvau atrinktas testui. Man buvo pasakyta: „Eik ramiai, dopingo neras”. Tai buvo labai garsiose tarptautinio lygio lenktynėse!”

TURINAS

Neseniai vykusiose žiemos olimpinėse žaidynėse sklido kalbos, kad sportininkai pradėjo vartoti „ištirpstantį“ dopingą, kuris organizme ištirpsta per 1-2 valandas ir nepalieka jokių pėdsakų. Įtarta, kad tokį dopingą vartojo Estijos slidininkai – 2 aukso medalius iškovojusi Kristina Šmigun ir kartą pirmas finišą pasiekęs Andrus Verpalu.

Praėjusią savaitę Seimas ratifikavo Tarptautinę antidopingo konvenciją, kurią anksčiau ar vėliau turės pasirašyti visos šalys. Kol kas šią konvenciją ratifikavo mažiau nei 10 valstybių.

Vienos skurdžios Azijos šalies treneris paklaustas, kodėl jis davė auklėtiniams dopingo, atsakė: „Vartojant dopingą sportininką varžyboms galima paruošti už 500 dolerių, o be jo kaina kyla iki 50 tūkst.“

Turbūt nevysi politikai, praėjusią savaitę Seime priimant įstatymą dėl Antidopingo konvencijos žinojo apie šį faktą, nes svarstant išsprūdo pasakymas, kad valstybei šis patvirtinimas kainuos tik tiek, kiek kainuoja pasirašyti po įstatymu.

„Lietuvoje nėra taip plačiai paplitęs dopingo vartojimas, kad dėl sugriežtėjusios kontrolės labai išaugtų sportininko parengimo kaštai. Reikėtų kalbėti apskritai apie sporto finansavimo didinimą, o ne papildomų lėšų dopingo kontrolei ieškoti“, – „Lietuvos sveikatai“ sakė Kūno kultūros ir sporto departamento (KKSD) direktorius Algirdas Raslanas.

Anot Lietuvos sporto vadovo, federacijoms reikės pačioms ieškoti lėšų dopingo kontrolės procedūrai.

“Juk saugumo užtikrinimas varžybų metu visiems suprantamas ir priimtinas dalykas. Tai

reikalauja papildomų lėšų, tokių kaip ženklų pastatymas, prižiūrinčių žmonių samdymas. Dopingo kontrolė – tai sportininkų saugumas. Tad federacijos arba varžybų organizatoriai turėtų suprasti ir patys rasti lėšų sportininkų saugumui užtikrinti”, – argumentavo A.Raslanas.

Su tokia KKSD vadovo nuomone nenorėjo sutikti kultūrizmo ir futbolo federacijų vadovai. „Šio klausimo tarybos posėdžiuose dar nesvarstėme. Tačiau mums bus sunku rasti lėšų testams atlikti, nes ne visada yra pinigų stipriausių sportininkų išvykoms į varžybas“, – **Kultūrizmo ir fitneso federacijos generalinis sekretorius Remigijus Bimba.**

„Už testus turėtų mokėti departamentas arba jo padalinys atsakingas už dopingo kontrolę – kultūristams antrino Futbolo federacijos generalinis direktorius Julius Kvedaras. – Mes neturime pinigų testams“.

Jei federacijos nesutiks su konvencija ir nevykdys dopingo kontrolės, KKSD numatė tokioms federacijoms sankcijas – neskirti premijų už pasiektus rezultatus ar net visai nutraukti valstybinį finansavimą.

Sportininkai papildus vartoja ne tik varžybų, bet ir treniruočių metu. Jie paprastai suvartoja 3-4 kartus daugiau papildų nei nesportuojantis žmogus. Maisto papildus gaminančios kompanijos pasaulyje pasiekia beveik du kartus didesnę apyvartą nei metinis Lietuvos biudžetas – apie 20 mlrd. litų per metus.

Deja, ne visi papildai ar vitaminai yra naudingi žmogaus sveikatai. Kai kurie jų ilgiau vartojant sukelia negrįžtamų organizmo pakitimų.

KAM REIKALINGA ANTIDOPINGO KONVENCIJA?

Lengvosios atletikos federacijos vykdomojo komiteto narys, Plėtros ir rinkodaros grupės direktorius VIRGINIJUS DAUKŠYS:

- Negalime pakomentuoti, nes neturime Seimo patvirtintos konvencijos. Iš esmės mes tokiam dokumentui pritartumėme, tik reikėtų žinoti konkrečius faktus, kokie punktai numatyti. Jeigu federacijoms teks mokėti pinigus už testus, kiltų nemažai nesusipratimų. Pavyzdžiui, kai kas neatliktų visų privalomų testų, nes vienas kainuoja kelis šimtus litų, o federacijoms tai nemaži pinigai.

Dviračių federacijos generalinis sekretorius-direktorius ANTANAS TAUČIUS:

- Negali būti net diskusijos ar ši konvencija reikalinga. Vienareikšmiškai taip. Manau, visos federacijos tam pritaria.

Iki šiol jei darydavome testus, taip pat reikėdavo jų tyrimą ir nusiuntimą į laboratorijas apmokėti patiems. Dabar tai reikės daryti dažniau, tačiau didelės bėdos nėra. Manau, kad ši konvencija yra palankesnė mažoms šalims, kurios neturi daug pinigų. Ne paslaptis, kad turtingosios šalys sportininkams atsigausti po didelių krūvių ieško ne tik legalių būdų.

Kultūrizmo ir fitneso federacijos prezidentas RAMUTIS KAIRAITIS:

- Puiku, kad patvirtino šią konvenciją. Jos ratifikavimas mums palengvins darbą, nes esame vienintelė iš Lietuvoje veikiančių kultūrizmo federacijų, vykdanči dopingo kontrolę. Kultūrizmas dažnai laikomas „nešvari“ sportu ir šia prasme mums bus lengviau, nes žmonės pamatys, kad mūsų sportininkai nevartoja neleistinių „vitaminų“.

Tačiau nerimą kelia faktas, kad pačioms federacijoms gali tekti mokėti už šiuos testus, nes mūsų finansinė padėtis nėra labai gera. Sporto departamentas galėtų skirstydamas finansavimą federacijoms numatyti atskirą grafą ir skirti papildomų lėšų šiai kontrolei vykdyti.

KAS YRA DOPINGAS?

Tai draudžiamų preparatų, priklausančių konvencijoje išvardintoms vaistinių preparatų klasėms, vartojimas arba įvairių dopingo metodų taikymas (kraujo perpilimas ir pan.). Dopingas yra senas terminas, kuris, manoma, kilo nuo žodžio „dope“. Tai buvo žolių mišinys, kuriuos vartodavo senovės religiniuose festivaliuose. Jame būdavo kokaino, kofeino ir strichnino, kurie padidindavo fizinį pajėgumą.

Vaistinių augalų produktuose, tokiuose kaip efedra (Ma Huang), ženšenis (Gin Seng) ir kituose, gali būti medžiagų, kurios yra draudžiamų medžiagų sąrašė. Į draudžiamų preparatų sąrašą įeina ir alkoholis bei kofeinas.

Lietuvos antidopingo agentūros direktorė IEVA LUKOŠIŪTĖ:

- Svarbiausios priežastys, paskatinusios uždrausti sportininkams vartoti tam tikrus medicininius preparatus ir metodus bei šių preparatų ir metodų vartojimą, pavadintus dopingu, yra etinės („Fair Play“ – „Garbingo žaidimo“) ir medicininės (galimi šalutiniai poveikiai, keliantys pavojų sveikatai).

Mokslininkų tyrimai įrodė, kad dopingo preparatai žalingi ir fizinei sportininko sveikatai, ir jo psichikai. Tam tikros medikamentų rūšys ir įvairios jų dozės skirtingai veikia organizmą. Ar yra sporto šakų, kuriose nevertojamas dopingas? Vienareikšmiškai atsakyti negalima, tačiau visose sporto šakose gali pasitaikyti dopingo vartojimo atvejų. Net ir tokiose, kuriose iš pirmo žvilgsnio jų net nereikia, – įvairiose šaudymo rungtyse, šuoliuose į vandenį, šuoliuose nuo trampolino, auto ir motosporte, šokiuose, šiuolaikinėje penkiakovėje, rogučių sporte. Šių sporto šakų atstovai dažniausiai vartoja beta-blokatorių, kurie padeda kontroliuoti nerimą, sulėtina ir stabilizuoja pulsą, sumažina rankų drebėjimą.

Ratifikavus Antidopingo konvenciją visose valstybėse bus taikomos vienodos diskvalifikacijos, dopingo testų paėmimo ir pan. taisyklės. Nebeturėtų būti, kaip sakykime irklavime, pagautas dopingą vartojęs sportininkas būdavo diskvalifikuojamas visam gyvenimui, o futbole metams ar tik pusei. Po konvencijos ratifikavimo, konvencija įsigalios, kai jai pritaris 30 valstybių UNESCO narių, visose sporto šakose bus vienodos diskvalifikacijos: pirmą kartą – dvejiems metams, antrą – visam gyvenimui.

Iki šiol konvenciją ratifikavo ar ją patvirtino Švedija, Kanada, Danija, Naujoji Zelandija, Norvegija, Australija, Monakas, Islandija, Latvija ir Kuko salos.

Dopingo testai – nėra pigi procedūra, vienas testas kainuoja apie 1000-1100 litų. Todėl mes jų Lietuvoje negalime atlikti labai daug, nes paprasčiausiai trūksta pinigų.